

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Adversarial conventional arms control in Europe: the quest for peace

Lippert, W.E.

Citation

Lippert, W. E. (2025, October 16). *Adversarial conventional arms control in Europe: the quest for peace*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4270747>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4270747>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Samenvatting⁸⁶⁰

Wat verklaart de vorm die vijandige conventionele wapenbeheersingsakkoorden, of *adversarial conventional arms control* (CAC) – akkoorden tussen geopolitieke rivalen – aannemen en wat bepaalt hun succes? CAC in Europa, vanaf het einde van de Eerste Wereldoorlog tot heden, is het resultaat van pogingen om het militaire evenwicht te stabiliseren tussen staten, om verrassingsaanvallen te voorkomen en om potentiële bronnen van militair conflict weg te nemen door middel van formele beperking van militaire capaciteiten. CAC is gedeeltelijk gebaseerd op een combinatie van overwegingen met betrekking tot afschrikking, het veiligheidsdilemma, en de offensief-defensief balans (ODB). Wanneer een post-conflict CAC-akkoord wordt opgelegd aan een verslagen staat, hebben de overwinnaars primair oog voor afschrikking en de ODB, terwijl het veiligheidsdilemma op korte termijn minder relevant is. In vreedstijd, inclusief kleine wapenstilstanden die een bufferzone instellen, moeten staten echter rekening houden met elkaars percepties en eisen.

Het theoretisch belang van deze dissertatie ligt in de bijdrage aan studies over internationale veiligheid en conflict. CAC is momenteel een onderontwikkeld en onderbelicht theoretisch onderwerp. Deze dissertatie draagt bij aan theorieën over militair evenwicht, machtsevenwicht, stabilisatie van rivaliteit, conflictpreventie en oorzaken van oorlog. Door een unieke dataset op te bouwen van ongeveer 25 CAC-akkoorden, biedt deze dissertatie originele empirische analyses op basis van vergelijkende casestudies van deze akkoorden, en trekt empirisch onderbouwde conclusies. Deze benadering is in contrast met veel andere CAC-studies die brede inzichten proberen te geven, maar zich baseren op beperkte en onvolledige datasets. Daarnaast probeert deze dissertatie theoretische kaders te identificeren die verder gaan dan eenvoudige concepten van samenwerking en competitie.

Deze dissertatie stelt niet dat CAC altijd een onderdeel zal zijn van deze kwesties, maar poogt het begrip te vergroten over de impact van de aanwezigheid of afwezigheid van CAC op deze theoretische domeinen. Deze dissertatie is ook relevant voor beleidsmakers, omdat de geïdentificeerde implicaties en lessen rechtstreeks betrekking hebben op hen die verantwoordelijk zijn voor het opstellen, onderhandelen en implementeren van CAC-akkoorden. Deze dissertatie biedt een kader voor hoe CAC-akkoorden kunnen worden vormgegeven op basis van bestaande omstandigheden. Akkoorden – die per definitie wederkerig zijn – die afwijken van de historische precedënten besproken in deze dissertatie,

⁸⁶⁰ This summary has been kindly translated from the original English text by Jan Gijsbers.

kunnen moeilijk te realiseren zijn. Bovendien doet deze dissertatie aanbevelingen voor succesfactoren van CAC-akkoorden, zoals het delegeren van uitvoering aan gespecialiseerde instanties.

Deel 1, hoofdstukken 1–3, biedt een inleiding tot het onderwerp CAC, bespreekt relevante theorieën en het analytisch kader, presenteert de literatuurstudie, en geeft een overzicht van de gebruikte methodologie om de onderzoeksvraag te beantwoorden.

Deel 2, hoofdstukken 4–7, bestaat uit onderzoeksartikelen. Deze op artikelen gebaseerde dissertatie (met vier artikelen die zijn gepubliceerd of ingediend bij peer-reviewed academische tijdschriften) tracht de volgende overkoepelende onderzoeksvraag te beantwoorden: *Onder welke omstandigheden accepteren machtigere staten in een vijandig CAC-akkoord een vermindering van hun relatieve militaire macht?*

Hoofdstuk 4 probeert deze vraag te beantwoorden door middel van een typologische methodologie die drie voorwaarden categoriseert waarin CAC-akkoorden worden gesloten en waarin zij de status quo behouden of wijzigen, gedefinieerd door het militaire evenwicht en, indien van toepassing, het bredere nationale machts-evenwicht. Een model bestaande uit drie voorwaarden probeert te verklaren en te voorspellen wanneer machtigere staten vrijwillig een vermindering van hun relatieve nationale en militaire macht accepteren. De voorwaarden zijn: percepties van de huidige en toekomstige wereldorde, druk om defensie-uitgaven aanzienlijk te beperken, en de perceptie dat het bestaande militaire evenwicht instabiel is. Dit model verklaart en voorspelt met succes de meeste CAC-benaderingen ten aanzien van het behouden of wijzigen van de status quo, met enkele uitzonderingen die kunnen worden verklaard door de geopolitieke bijzonderheden van dat moment en het specifieke akkoord.

Hoofdstukken 5 en 6 trachten de volgende vraag te beantwoorden: *Hoe worden succes en falen van vijandige CAC-akkoorden gedefinieerd?*

Hoofdstuk 5 benadert deze vraag in het bredere kader van: *Wat is het effect van delegatie aan een uitvoerend orgaan, zoals een internationale organisatie, op het succes van CAC in Europa, en hoe wordt deze delegatie gedefinieerd en gemeten?* Een ‘sum score’-methodologie meet de delegatie van autoriteit aan uitvoerende partijen, en het succes van akkoorden wordt gescoord om correlatie-analyse mogelijk te maken. De cross-case-analyse suggereert een lichte correlatie tussen delegatie en akkoordensucces, en toont een sterke correlatie aan tussen het betrekken van een derde partij en het succes van het akkoord. Ook

werd waargenomen dat delegatie aan uitvoerende partijen in de loop der tijd licht is toegenomen.

In **hoofdstuk 6** werd een Qualitative Comparative Analysis (QCA) toegepast op vier voorwaarden: delegatie, nationale beperkingen, geografische demilitarisatie, en rivaliteit tussen grootmachten, met als uitkomst het succes van CAC-akkoorden. De resultaten suggereren dat nationale beperkingen tussen grootmachten, en het ontbreken van delegatie bij grootmachtrivaliteit, vaker leiden tot falen van akkoorden. Delegatie lijkt belangrijk voor het succes van een akkoord, vooral wanneer grootmachten of bufferzones betrokken zijn.

Om de vraag te beantwoorden: *Welke rol speelden mislukkingen in conventionele wapenbeheersingsakkoorden (CAC) in Rusland's beslissing om Oekraïne binnen te vallen?*, gebruikt **hoofdstuk 7** een casestudie met proces-tracering en contrafeitelijke analyse van de beslissing van president Poetin om Oekraïne in februari 2022 binnen te vallen. De hypothese is dat een van de belangrijkste oorzaken van de invasie het verval van CAC in Europa was. De analyse van de Russische perceptie en het beleid ten aanzien van CAC van het einde van de Koude Oorlog tot de invasie in 2022 laat zien dat Rusland CAC wilde gebruiken om het als bedreigend ervaren, relatief toegenomen NAVO-vermogen – mede door uitbreiding – te beperken. Rusland probeerde het Verdrag inzake Conventionele Strijdkrachten in Europa (CSE) uit 1990 aan te passen en nieuwe akkoorden op te stellen. Toen duidelijk werd dat de VS en de NAVO geen concessies zouden doen, besloot Poetin Oekraïne binnen te vallen. Deze casus suggereert dat het doel van CAC deels voortkomt uit ontevredenheid met de status quo, of de wens om deze vast te leggen wanneer een partij ziet dat de ander comparatieve voordelen verwerft.

Hoofdstuk 8 sluit de dissertatie af met de nadruk op het belang en de relevantie van CAC.

Over het algemeen is deze dissertatie positiever dan negatief over CAC-akkoorden, om meerdere redenen. Ten eerste laat zij zien dat het succesrecord van CAC-akkoorden niet eenduidig negatief is. Ongeveer de helft van de 37 CAC-akkoorden sinds 1918 kan als succesvol worden beschouwd, met een derde nog steeds van kracht – wat geen slecht resultaat is gezien de vele veranderingen in Europa sinds het einde van de Grote Oorlog. Bovendien zijn veel akkoorden beëindigd door positieve politieke ontwikkelingen, en niet door rivaliteit of conflict. Slechts een derde kan als volledig mislukt worden beschouwd. De succesvolle gevallen suggereren dat CAC kan bijdragen aan het vestigen van vrede of in ieder geval aan

het creëren van stabiele relaties tussen rivalen door geschilbronnen te verminderen – en dat CAC in het algemeen deels succesvol is. Vandaag de dag zijn twaalf akkoorden nog van kracht – wat wederom benadrukt dat pessimistische visies op CAC mogelijk misplaatst zijn. Ondanks zorgen over de Russische naleving van CAC-akkoorden, vooral gezien de invasie van Oekraïne in 2022, is Rusland nog steeds partij bij ten minste zeven van de akkoorden die nog van kracht zijn.

CAC is wellicht ook relevant in een post-Rusland-Oekraïneoorlog Europa. Een goed opgesteld CAC-akkoord, geïmplementeerd door staten die toegewijd zijn aan het succes ervan, kan bijdragen aan het stabiliseren van de NAVO-Rusland-rivaliteit. Het falen om een effectief CAC-akkoord te vestigen dat de onderliggende spanningen aanpakt, zou de deur kunnen openlaten voor toekomstig conflict – een tragedie die indien mogelijk moet worden voorkomen.